

**MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

Anna Kalata

BM-II-0702-3162-EN/07
DPS-II-0700-2093-5-MJ/07

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 24.04.07

nr. 3156 podpis. PPS

SECRETARIAT
Biura Prac Senackich

Wpłynęło dn. 25.04.07, zał. PPS

nr. 3827 podpis.

Warszawa, dnia 20 kwietnia 2007 r.

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku

Odpowiadając na wystąpienie Pana Marszałka Senatu RP z dnia 3 kwietnia 2007 roku, znak: BPS/DKS-043-243/07 dotyczące oświadczenia Senatora Antoniego Motyczki, złożonego podczas 30. posiedzenia Senatu RP w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych, które nie gwarantują odpowiedniego przygotowania do życia w społeczeństwie; o stworzenie długofalowego programu wsparcia i rozwoju niespokrewnionych rodzin zastępczych uprzejmie informuję:

1. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej za najważniejszy cel w budowaniu systemu opieki nad dzieckiem i rodziną uznaje rozwój szeroko rozumianej profilaktyki, tak aby dzieci i ich rodziny otrzymały profesjonalne wsparcie w najbliższym środowisku i nie musiały przebywać poza rodziną.

Dlatego też rozwijamy istniejące i tworzymy nowe placówki opiekuńczo – wychowawcze wsparcia dziennego, które możemy podzielić na opiekuńcze i specjalistyczne.

Pierwsze udzielają pomocy dzieciom w odrabianiu lekcji, organizują czas wolny rozwijając zainteresowania dzieci, ale także udzielają pomocy zwłaszcza psychologicznej dzieciom i ich rodzicom. Takie placówki zazwyczaj powstają w najbliższym środowisku dziecka, a więc na terenie gminy.

Drugie – specjalistyczne mają za zadanie pomóc dziecku o szczególnych potrzebach. W tych placówkach realizowane są między innymi programy psychoedukacyjne i psychoprofilaktyczne. Placówki te są ponadlokalne i zazwyczaj prowadzone przez samorzady powiatowe.

Jednak przepisy prawa sztywno nie narzucają, które placówki wsparcia dziennego mają funkcjonować na terenie gmin, a które na terenie powiatów – to zależy od lokalnych potrzeb i od pomysłów samorządów lokalnych.

Jeśli jednak, mimo starań profesjonalistów, dziecko nie może pozostać w rodzinie własnej zostaje skierowane do różnych form opieki zastępczej w zależności od potrzeb i

możliwości. Najbardziej optymalną formą opieki zastępczej są rodziny zastępcze, gdyż warunki w nich panujące są najbardziej zbliżone do warunków rodzinnych.

Państwo dokłada wszelkich starań, aby wychowywanie się dzieci poza rodziną naturalną przyniosło najlepsze efekty w całym procesie rozwojowo-wychowawczym dziecka. Dlatego duży nacisk kładziemy na rozwój rodzinnych form opieki zastępczej, co zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. nr 64 poz. 593 z późn. zm.) jest zadaniem własnym powiatów.

Starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej udziela tej rodzinie wielopłaszczyznowej pomocy.

Pomoc ta polega między innymi na udzielaniu rodzinom zastępczym świadczeń pieniężnych, których podstawą naliczania jest kwota 1647 zł.

Zasadniczym świadczeniem dla rodzin zastępczych jest świadczenie na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej. Nie jest możliwe przyznanie rodzinom zastępczym świadczenia, które w pełni pokrywałoby koszty pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, gdyż nie można określić wysokości pełnego pokrycia kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej, z uwagi na różnice w rozumieniu przez rodziny zakresu potrzeb dziecka. Dla jednych rodzin są to tylko podstawowe koszty utrzymania, dla innych koszty te wiążą się z szerokim dostępem np. do dóbr kultury, edukacji, sportu itp.

Według § 9 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004r. w sprawie rodzin zastępczych (Dz. U. Nr 233 poz. 2344) wysokość pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej uzależniona jest od wieku dziecka, stanu jego zdrowia oraz niedostosowania społecznego i wynosi miesięcznie w przypadku dziecka:

- 1) do 7 lat - 60% podstawy
- 2) do 7 lat, posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności - 80% podstawy
- 3) od 7 do 18 lat, posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności - 60% podstawy
- 4) od 7 do 18 lat, umieszczonego w rodzinie zastępczej na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109, z późn. zm.) - 60% podstawy
- 5) od 7 do 18 lat, posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności i umieszczonego w rodzinie zastępczej na podstawie ustawy, o której mowa w pkt 4 - 80% podstawy.

Natomiast rodziny wychowujące zdrowe dziecko w wieku od 7 do 18 lat otrzymują 40% podstawy.

Kwoty te pomniejszone są o 50% dochodu dziecka.

Z kolei rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem otrzymują dodatkowo na każde umieszczone w niej dziecko kwotę odpowiadającą 10% - tj. 164,70 zł podstawy z tytułu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem i jego wychowania.

Dodatek ten nie przysługuje spokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej jak również niespokrewnionej z dzieckiem zawodowej rodzinie zastępczej.

Niemniej jednak, świadczenie o którym mowa w art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. nr 64 poz. 593 z późn. zm.) nie jest jedyną pomocą jaką otrzymują rodziny zastępcze.

Zgodnie z zapisem art. 78 ust.7a ustawy o pomocy społecznej, rodzinie zastępczej przysługuje świadczenie z tytułu przyjęcia do tej rodziny dziecka. Świadczenie to, jest

świadczaniem fakultatywnym i jego wysokość zależy od rzeczywistych potrzeb dziecka określonych przez pracownika socjalnego podczas przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego. Maksymalna wysokość omawianego świadczenia wynosi 150% podstawy.

Z kolei, gdy na skutek zdarzenia losowego dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej wymaga dodatkowej pomocy, starosta może przyznać rodzinie zastępczej na częściowe pokrycie skutków tego zdarzenia jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości do 50% podstawy albo okresowe świadczenie pieniężne w wysokości do 50% podstawy wypłacane przez okres trwania bezpośrednich skutków tego zdarzenia lub pomoc w formie rzeczowej o wartości do 50% podstawy.

W związku z powyższym, jeśli na skutek zdarzenia losowego dziecko wymaga specjalistycznej opieki lekarskiej związanej ze świadczeniami zdrowotnymi nie objętymi refundacją NFZ, starosta może przyznać omawiane świadczenie, które będzie przeznaczone na leczenie dziecka. Niemniej jednak, decyzja w sprawie leży w kompetencji Starosty Powiatu.

Natomiast rodziny wychowujące dziecko niepełnosprawne, są uprawnione np. do zasiłków pielęgnacyjnych. Istnieją też inne możliwości udzielania pomocy dzieciom niepełnosprawnym. Mogą one skorzystać chociażby z pomocy w ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Natomiast zawodowe rodziny zastępcze oprócz omówionych powyżej świadczeń otrzymują wynagrodzenie w wysokości do 120 % podstawy. Wynagrodzenie to wypłacane jest rodzinom zastępczym na podstawie zawartej między tą rodziną a Starostą Powiatu umowy zlecenia (art. 75 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej).

Z tytułu umowy zlecenia należy odprowadzać składki na ubezpieczenie społeczne zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U nr 137, poz. 887 z późn. zm.) a także składki na ubezpieczenie zdrowotne zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. nr 45 poz.391).

Powyższe ustawy w sposób szczegółowy regulują dopuszczalność zbiegu tytułów ubezpieczeń w zależności od konkretnej sytuacji ubezpieczonych.

Oprócz pomocy finansowej rodzinom zastępczym udzielana jest również pomoc w ramach poradnictwa specjalistycznego w tym rodzinnego.

Poradnictwo to powinno być prowadzone tak, aby w każdej chwili, gdy zachodzi taka potrzeba rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań można było zapewnić udział w terapii rodzinnej, rozumianej jako działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań jak również świadczyć pracę socjalną (art. 70 ustawy o pomocy społecznej).

Ponadto pragnę dodać, że zgodnie z zapisem art. 119 ustawy o pomocy społecznej, pracownicy socjalni Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie winni są współpracować z rodziną zastępczą i udzielać jej informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych i różnorodnych problemów z jakimi spotykają się na co dzień.

Współpraca ta powinna mieć charakter partnerski, tak aby rodzina zastępcza nie miała poczucia, że jest kontrolowana i oceniana pod kątem wywiązywania się ze swoich funkcji, ale żeby osoby pełniące funkcję rodziców zastępczych czuły się równymi partnerami do rozmowy z pracownikiem socjalnym i przede wszystkim miały świadomość, że nie są pozostawione same sobie i mogą liczyć na wsparcie ze strony Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Dlatego też Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zwróciło się do Starostów

Powiatów z apelem o dobrą współpracę pracowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie z rodzinami zastępczymi.

Zdaję sobie sprawę z tego, że być może pomoc, o której mowa powyżej, a zwłaszcza pomoc finansowa, nie jest wystarczająca, niemniej jednak finansowanie rodzin zastępczych od 2004r. jest zadaniem własnym powiatu i mając na uwadze niedostateczną kondycję finansową samorządów powiatowych, nie powinno się nakładać na powiaty obowiązku wypłaty wyższych świadczeń dla rodzin zastępczych.

Ponadto należy też pamiętać o tym, że pomoc dla rodzin zastępczych jest kilkakrotnie wyższa niż pomoc udzielana rodzinom, które znajdują się w trudnej sytuacji finansowej. Często są to rodziny wielodzietne, borykające się z problemami dnia codziennego takimi jak np. trudności w znalezieniu pracy.

2. Pragnę poinformować Pana Marszałka, że obecny stan prawny nie jest przeszkodą do rozwoju rodzinnych form opieki zastępczej, w tym również placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

Pamiętać jednak należy, że zgodnie z art. 19 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej za budowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, w tym tworzenie różnych form opieki zastępczej odpowiedzialny jest powiat. Wobec czego ilość nowotworzonych rodzin zastępczych lub placówek opiekuńczo-wychowawczych, a zwłaszcza typu rodzinnego zależy od potrzeb występujących na terenie powiatów, ich kondycji finansowej i od pomysłu na kształt całego lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

Natomiast dysproporcja w liczbie dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego i w pozostałych typach placówek w chwili obecnej jest nieunikniona, gdyż wynika z przepisów prawnych.

Zgodnie z § 24 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 lutego 2005 roku w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz. U. nr 37 poz. 331), w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego może przebywać od 4 do 8 dzieci, natomiast przy założeniu osiągnięcia do końca 2010 roku określonych prawem standardów w pozostałych typach placówek liczba ta nie powinna przekroczyć trzydziściorga dzieci. Jest to optymalna liczba z uwagi na charakter tych placówek.

Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego może się zwiększyć w sytuacji, gdy powiaty będą tworzyły więcej placówek tego typu.

Ponadto, pragnę dodać, że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w dalszym ciągu poszukuje nowych, najbardziej optymalnych rozwiązań dotyczących zasad organizowania opieki zastępczej. Dlatego też duży nacisk kładziemy na rozwój rodzinnych form opieki zastępczej i osiągnięcie standardów przez placówki opiekuńczo-wychowawcze, tak aby warunki panujące w placówkach i sposób opieki i wychowania nad dziećmi był najbardziej zbliżony do rodzinnego.

Niemniej jednak prawidłowo funkcjonujący system opieki nad dzieckiem i rodziną, to taki dzięki, któremu jak najmniej dzieci będzie trafiało poza rodzinę. Stanie się tak dopiero wtedy, gdy rodziny otrzymają odpowiednie wsparcie w rozwiązywaniu ich problemów opiekuńczo-wychowawczych. Może to nastąpić poprzez rozwój szeroko rozumianej profilaktyki w najbliższym środowisku, a także poprzez poprawę warunków bytowych rodzin. Dlatego też należy podjąć działania systemowe dotyczące poprawy sytuacji rodzin w Polsce.

3. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej od 2000r., wspiera samorządy lokalne w realizacji ich zadań ustawowych dofinansowując je w ramach Programu Wspierania

Jednostek Samorządu Terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

W roku ubiegłym, podobnie jak w latach poprzednich, samorzady mogły aplikować o przyznanie środków finansowych w oparciu o ogłoszony otwarty konkurs budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

W budżecie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w roku 2006 na ten cel przeznaczono kwotę 7.696.000 zł.

Jednocześnie informuję, że wzorem lat ubiegłych w bieżącym roku również przeprowadzony będzie konkurs na finansowe wspieranie programów z zakresu budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Na ten rok w budżecie Ministra Pracy i Polityki Społecznej zaplanowana jest kwota 7.696.000 zł.

Wśród złożonych wniosków, za priorytetowe uznane będą te programy, które wspierają:

- rozwój szeroko rozumianej profilaktyki,
- rozwój niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych,
- przekształcenie placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- tworzenie mieszkań chronionych,
- tworzenie mieszkań usamodzielnienia dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Ogłoszenie o konkursie ukazało się dnia 16 kwietnia 2007 roku w "Rzeczpospolitej". Informacja o konkursie zamieszczona jest również na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Na zakończenie pragnę dodać, że prawidłowo funkcjonujący system opieki nad dzieckiem i rodziną powinien charakteryzować się wielością form, bowiem zawsze będą dzieci, które pomimo starań profesjonalistów nie będą mogły wychowywać się w rodzinie zastępczej. Są to przede wszystkim dzieci, które:

- wiele lat przebywały w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- dzieci, które w swoich domach rodzinnych były ofiarami przemocy zwłaszcza seksualnej,
- czy też dzieci chore, które nie będą przyjęte przez żadną rodzinę zastępczą.

Dlatego też, moim zdaniem obok rodzin zastępczych na terenie kraju powinny funkcjonować placówki opiekuńczo-wychowawcze. Należy jednak w tych placówkach stworzyć takie warunki, aby były jak najbardziej zbliżone do warunków rodzinnych i aby proces rozwojowy wychowujących się tam dzieci przebiegał prawidłowo.

M. PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
Anna Katarzyna